SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 17. aprila 2008 *

V zadevi C-404/06,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija) z odločbo z dne 16. avgusta 2006, ki je prispela na Sodišče 28. septembra 2006, v postopku

Quelle AG

proti

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič in E. Levits, sodniki,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

* Jezik postopka: nemščina.

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. oktobra 2007,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za družbo Quelle AG A. Piekenbrock, odvetnik,

– za Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände P. Wassermann in J. Kummer, odvetnika,

– za nemško vlado M. Lumma in J. Kemper, zastopnika,

– za špansko vlado N. Díaz Abad, zastopnica,

– za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A. Aresu, B. Schima in I. Kaufmann-Bühler, zastopniki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 15. novembra 2007

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 3 Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij (UL L 171, str. 12, v nadaljevanju: Direktiva).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Quelle AG (v nadaljevanju: družba Quelle), podjetjem za katalosko prodajo, in Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (v nadaljevanju: Bundesverband), priznano zvezo potrošnikov, ki jo je pooblastila S. Brüning, stranka tega podjetja.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 Direktiva je bila sprejeta na podlagi člena 95 ES. V njeni prvi uvodni izjavi je poudarjeno, da mora Evropska skupnost v skladu s členom 153(1) in (3) Pogodbe z ukrepi, ki jih sprejme po členu 95 Pogodbe, prispevati k doseganju visoke ravni varstva potrošnikov.

4 Člen 3 Direktive z naslovom „Pravice potrošnika“ določa:

„1. Prodajalec je odgovoren potrošniku za vsako neskladnost s pogodbo, ki obstaja v času dobave blaga.

2. V primeru neskladnosti ima potrošnik pravico zahtevati neodplačno vzpostavitev skladnosti blaga s pogodbo, in sicer popravilo ali zamenjavo v skladu z odstavkom 3, ali zahtevati znižanje kupnine ali odstop od pogodbe glede tega blaga v skladu z odstavkoma 5 in 6.

3. Potrošnik lahko od prodajalca najprej zahteva neodplačno popravilo ali neodplačno zamenjavo blaga, razen če je to nemogoče ali nesorazmerno.

Sredstvo šteje za nesorazmerno, če v primerjavi z drugim sredstvom prodajalcu povzroči nesprejemljive stroške […].

Vsako popravilo ali zamenjava mora biti opravljeno v razumnem roku in brez znatnih neprijetnosti za potrošnika, pri čemer se upoštevata vrsta blaga in namen, za katerega je potrošnik blago zahteval.

4. Pojem ‚neodplačno‘ v odstavkih 2 in 3 zajema vse stroške, potrebne za vzpostavitev skladnosti s pogodbo, zlasti stroške pošiljanja, dela in materiala.

5. Potrošnik lahko zahteva ustrezno znižanje kupnine ali odstopi od pogodbe:

– če potrošnik ni upravičen niti do popravila niti do zamenjave, ali

– če prodajalec ni uporabil sredstva v razumnem roku, ali

– če prodajalec ni uporabil sredstva brez znatnih neprijetnosti za potrošnika.

[…]“

5 V skladu s petnajsto uvodno izjavo Direktive „lahko države članice predvidijo, da se nadomestilo potrošniku lahko zniža, da bi se tako upoštevala potrošnikova raba blaga od dobave naprej; […] nacionalno pravo [lahko] določi podrobnejšo ureditev odstopa od pogodbe“.

6 Prvi stavek člena 5(1) Direktive z naslovom „Roki“ določa:

„Prodajalec je odgovoren po členu 3, če se neskladnost pokaže v dveh letih od dobave blaga. Če za pravice iz člena 3(2) po nacionalni zakonodaji velja zastaralni rok, se ta ne izteče pred iztekom dveh let od dobave blaga.“

7 Člen 8(2) Direktive z naslovom „Nacionalno pravo in minimalno varstvo“ določa:

„Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da zagotovijo višjo raven varstva potrošnikov.“

Nacionalna ureditev

8 Med določbami nemškega civilnega zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch, v nadaljevanju: BGB), sprejetimi zaradi prenosa Direktive v nemški pravni red, sta pomembna zlasti člena 439 in 346 tega zakonika.

9 Člen 439(4) BGB, naslovljen „Naknadna izpolnitev“, določa:

„[…]

Če prodajalec za namene naknadne izpolnitve dobavi stvar brez napake, lahko od kupca zahteva vrnitev stvari z napako v skladu s členi od 346 do 348.“

10 Člen 346, od (1) do (3), BGB, naslovljen „Učinki odstopa od pogodbe“, določa:

„1. Če si je pogodbena stranka v pogodbi pridržala pravico do odstopa ali ima pravico do odstopa po zakonu, mora v primeru odstopa vrniti prejete izpolnitve in izročiti pridobljene koristi.

2. Namesto vrnitve izpolnitve ali izročitve koristi mora dolžnik plačati denarno nadomestilo, če:

(1) je vrnitev izpolnitve ali izročitev koristi izključena zaradi narave stvari;

(2) je prejeti predmet potrošil, odsvojil, obremenil, predelal ali preoblikoval;

(3) se je prejeti predmet poslabšal ali je bil uničen; pri tem se ne upošteva poslabšanje, ki je nastalo zaradi običajne uporabe.

Če je v pogodbi predvidena nasprotna dajatev, se vrednost denarnega nadomestila izračuna na njeni podlagi; če je treba vrniti denarno nadomestilo za koristi, pridobljene zaradi uporabe posojila, se lahko dokaže, da je bila vrednost koristi nižja.

3. Dolžnost plačila denarnega nadomestila odpade:

(1) če se je napaka, ki daje pravico do odstopa, pokazala šele med predelavo ali preoblikovanjem predmeta,

(2) če je za poslabšanje ali uničenje odgovoren upnik ali če bi tudi njemu nastala škoda,

(3) če je v primeru pravice do odstopa po zakonu poslabšanje ali uničenje nastalo pri upravičencu, čeprav je ta ravnal s tako skrbnostjo, s kakršno običajno ravna v svojih zadevah.

Trajna obogatitev se mora povrniti.“

11 Člen 100 BGB z naslovom „Plodovi“ določa:

„Plodovi so proizvodi stvari ali pravice ter koristi od uporabe stvari ali pravice.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

12 Družba Quelle je avgusta 2002 S. Brüning dobavila štedilnik za osebno uporabo. V začetku leta 2004 je S. Brüning ugotovila, da je imel aparat napako. Popravilo ni bilo možno, zato je S. Brüning aparat vrnila družbi Quelle, ki ga je zamenjala z novim. Vendar je ta družba od S. Brüning zahtevala, naj ji plača znesek 69,97 EUR kot nadomestilo za koristi, ki jih je imela od uporabe prvotno dobavljenega aparata.

13 Bundesverband je kot pooblaščenec S. Brüning zahteval, naj se ji navedeni znesek vrne. Poleg tega je zahteval, naj družba Quelle v primeru zamenjave blaga, ki ni v

skladu s prodajno pogodbo (v nadaljevanju: blago z napako), preneha zaračunavati znesek za uporabo navedenega blaga.

14 Prvostopenjsko sodišče je ugodilo zahtevku za vračilo in zavrnilo predlog, naj se družbi Quelle naloži prenehanje zaračunavanja uporabe blaga z napako. Pritožbi družbe Quelle in Bundesverbanda zoper to sodno odločbo sta bili zavrnjeni. Bundesgerichtshof, ki je odločalo o reviziji, je menilo, da iz določb člena 439(4) v povezavi s členom 346(1) in (2), točka 1, BGB izhaja, da ima prodajalec v primeru zamenjave blaga z napako pravico do nadomestila za koristi, ki jih je kupec imel od uporabe tega blaga do njegove zamenjave z novim blagom.

15 Bundesgerichtshof, ki je izrazilo pomisleke glede enostranske obremenitve kupca, je navedlo, da ne vidi nobene možnosti, da bi z razlago lahko popravilo nacionalno zakonodajo. Razlaga, po kateri prodajalec ne bi mogel od kupca zahtevati nadomestila za uporabo zamenjanega blaga, bi bila namreč v nasprotju z upoštevnimi določbami BGB in z jasno izraženo voljo zakonodajalca ter prepovedana s členom 20(3) Grundgesetz (ustava), v skladu s katerim je sodna oblast vezana na zakon in pravo.

16 Ker je Bundesgerichtshof podvomilo o skladnosti določb BGB z ureditvijo Skupnosti, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 3(2) v povezavi s členom 3(3), prvi pododstavek, in členom 3(4) ali člen 3(3), tretji pododstavek, Direktive […] razlagati tako, da nasprotuje določbi

nacionalne zakonodaje, v skladu s katero lahko prodajalec v primeru, ko z zamenjavo vzpostavi skladnost dobavljenega blaga s pogodbo, od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo prvotno dobavljenega, s pogodbo neskladnega blaga?“

Vprašanje za predhodno odločanje

17 S tem vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3 Direktive razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki prodajalcu omogoča, da v primeru, ko je prodal potrošniško blago z napako, od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo blaga z napako do njegove zamenjave z novim blagom.

Dopustnost

18 Na obravnavi je družba Quelle trdila, da je vprašanje za predhodno odločanje nedopustno, ker je predložitveno sodišče navedlo, da nacionalne določbe, s katerimi je prenesena Direktiva, dopuščajo zgolj eno razlago in da nemško ustavno pravo prepoveduje razlago v nasprotju z zakonom. Če bi Sodišče člen 3 Direktive razlagalo drugače, predložitveno sodišče torej ne bi moglo upoštevati njegovega odgovora.

19 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v okviru postopka, določenega v členu 234 ES, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, le nacionalno

sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, pristojno, da glede na posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, kot tudi ustreznost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Ker se predloženo vprašanje nanaša na razlago prava Skupnosti, je Sodišče v načelu dolžno odločati (glej zlasti sodbe z dne 22. junija 2006 v zadevi Conseil général de la Vienne, C-419/04, ZOdl., str. I-5645, točka 19, in z dne 18. julija 2007 v zadevi Lucchini, C-119/05, ZOdl., str. I-6199, točka 43).

20 Sprejetje predhodne odločbe o vprašanju, ki ga postavi nacionalno sodišče, je mogoče zavrniti le, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Skupnosti nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem oziroma kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (glej zlasti zgoraj navedeni sodbi Conseil général de la Vienne, točka 20, in Lucchini, točka 44).

21 V obravnavanem primeru ni tako.

22 Negotovost glede tega, ali nacionalno sodišče na podlagi odgovora Sodišča na vprašanje za predhodno odločanje v zvezi z razlago Direktive lahko v skladu z načeli, ki jih je oblikovalo Sodišče (glej v tem smislu sodbi z dne 5. oktobra 2004 v združenih zadevah Pfeiffer in drugi, od C-397/01 do C-403/01, ZOdl., str. I-8835, točke od 113 do 116, ter z dne 4. julija 2006 v zadevi Adeneler in drugi, C-212/04, ZOdl., str. I-6057, točke od 110 do 112), razlaga nacionalno pravo glede na ta odgovor, ne sme vplivati na obveznost Sodišča, da odloča o tem vprašanju. Vsaka drugačna rešitev bi bila v nasprotju z namenom pristojnosti, ki so Sodišču priznane v členu 234 ES in katerih bistveni cilj je zagotavljati, da nacionalna sodišča enotno

uporabljajo pravo Skupnosti (sodbi z dne 6. decembra 2005 v zadevi Gaston Schul Douane–expediteur, C-461/03, ZOdl., str. I-10513, točka 21, in z dne 10. januarja 2006 v zadevi IATA in ELFAA, C-344/04, ZOdl., str. I-403, točka 27).

23 Iz tega izhaja, da je vprašanje za predhodno odločanje dopustno.

Temelj

24 Po mnenju Bundesverband, španske in avstrijske vlade ter Komisije Evropskih skupnosti člen 3(3) Direktive jasno določa, da mora prodajalec potrošniku omogočiti ne le neodplačno popravilo blaga z napako, ampak tudi neodplačno zamenjavo takega blaga z blagom, skladnim s pogodbo. Obveznost brezplačnosti naj bi bila nedeljiva celota, namenjena varstvu kupca pred morebitnimi finančnimi stroški, ki bi ga lahko odvrnili od uveljavljanja svojih pravic.

25 Nemška vlada navaja, da besedilo Direktive ne ureja vprašanja, ali lahko prodajalec v primeru zamenjave blaga z napako zahteva nadomestilo za njegovo uporabo. Poudarja, da glede na zgradbo Direktive njena petnajsta uvodna izjava izraža splošno pravno načelo, na podlagi katerega lahko države članice svobodno sprejmejo zakonodajo v zvezi z vprašanjem, v katerih primerih je potrošnik dolžan plačati nadomestilo za uporabo blaga.

26 Uvodoma je treba poudariti, da je v skladu s členom 3(1) Direktive prodajalec odgovoren potrošniku za vsako neskladnost s pogodbo, ki obstaja v času dobave blaga.

27 Člen 3(2) Direktive našteva pravice, ki jih lahko potrošnik uveljavlja proti prodajalcu v primeru neskladnosti dobavljenega blaga s pogodbo. Najprej ima potrošnik pravico zahtevati vzpostavitev skladnosti blaga s pogodbo. Če take skladnosti ni mogoče doseči, lahko nato zahteva znižanje kupnine ali odstop od pogodbe.

28 Glede vzpostavitve skladnosti blaga s pogodbo člen 3(3) Direktive določa, da lahko potrošnik od prodajalca zahteva neodplačno popravilo ali neodplačno zamenjavo blaga, razen če je to nemogoče ali nesorazmerno.

29 Nemška vlada navaja, da sta se tako besedilo predloga Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 96/C 307/09 o prodaji potrošniškega blaga in s tem povezanih garancijah (UL 1996, C 307, str. 8) kot tudi besedilo spremenjenega predloga Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 98/C 148/11 (UL 1998, C 148, str. 12), ki ju je predložila Komisija, omejili zgolj na „neodplačno popravilo blaga“ ali „zamenjavo“ navedenega blaga. Neomenjanje finančnih posledic zamenjave naj bi dokazovalo, da ni bilo predvideno, da bi Direktiva urejala vprašanje morebitnega nadomestila za uporabo.

30 Vendar ta okoliščina ni pomembna, ker je bil v končnem besedilu sprejet izraz iz Skupnega stališča Sveta (ES) št. 51/98, sprejetega 24. septembra 1998 zaradi sprejetja Direktive (UL C 333, str. 46), in sicer „neodplačno popravilo ali neodplačna zamenjava blaga“, s katerim se kaže volja zakonodajalca Skupnosti, da utrdi varstvo potrošnika.

31 Definicija izraza „neodplačno“ je v členu 3(4) Direktive, v skladu s katerim ta izraz zajema „stroške, potrebne za vzpostavitev skladnosti s pogodbo, zlasti stroške

pošiljanja, dela in materiala“. Zakonodajalec Skupnosti je uporabil prislov „zlasti“, kar pomeni, da je to naštevanje zgolj indikativno, ne pa izčrpno.

32 Okoliščina, ki jo je navedla nemška vlada, da sporočilo poravnalnega odbora „Parlament – Svet“ za medije C/99/77 z dne 18. marca 1999 o sporazumu o garancijah potrošnikom vsebuje omejeno definicijo izraza „neodplačno“, v zvezi s tem ni pomembna. V skladu z ustaljeno sodno prakso je namreč, da se izjava iz zapisnika Sveta, kadar ni povzeta v besedilo določbe sekundarne zakonodaje, ne sme navajati za razlago omenjene določbe (glej zlasti sodbi z dne 26. februarja 1991 v zadevi Antonissen, C-292/89, Recueil, str. I-745, točka 18, in z dne 10. januarja 2006 v zadevi Skov in Bilka, C-402/03, ZOdl., str. I-199, točka 42).

33 Iz besedila in upoštevnih pripravljalnih besedil Direktive torej izhaja, da je bil namen zakonodajalca Skupnosti, da je neodplačna uskladitev prodajalca blaga s pogodbo bistvena sestavina varstva, ki ga potrošniku daje ta direktiva.

34 Namen te obveznosti prodajalca, da neodplačno uskladi blago s pogodbo, pa naj bo v obliki popravila ali zamenjave blaga z napako, je varstvo potrošnika pred morebitnimi finančnimi stroški, ki bi ga, kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 49 sklepnih predlogov, odvrnili od uveljavljanja svojih pravic, če takega varstva ne

bi bilo. Ta zagotovitev neodplačnosti, ki jo je želel doseči zakonodajalec Skupnosti, preprečuje kakršnokoli finančno zahtevo prodajalca v okviru izvršitve svoje obveznosti uskladitve blaga s pogodbo.

35 Ta razlaga je podkrepljena z željo, ki jo je zakonodajalec Skupnosti izrazil v točki 3(3), tretji pododstavek, Direktive, da se potrošniku zagotovi učinkovito varstvo. Ta določba določa, da mora biti vsako popravilo ali zamenjava opravljeno v razumnem roku, pa tudi brez znatnih neprijetnosti za potrošnika.

36 Ta razlaga je tudi v skladu z namenom Direktive, ki je glede na njeno prvo uvodno izjavo prispevati k doseganju visoke ravni varstva potrošnikov. Kot izhaja iz člena 8(2) te direktive, je varstvo, ki ga določa, minimalno; države članice lahko sprejmejo strožje določbe, vendar s tem ne smejo ogroziti garancij, ki jih je predvidel zakonodajalec Skupnosti.

37 Druge trditve, ki jih je navedla nemška vlada zoper tako razlago, ne izpodbijajo zadevne razlage.

38 Na eni strani je treba glede pomena, ki ga je treba pripisati petnajsti uvodni izjavi Direktive, ki omogoča, da se upošteva potrošnikova uporaba blaga z napako,

poudariti, da se prvi del te uvodne izjave nanaša na „nadomestilo“, ki ga je treba dati potrošniku, medtem ko se drugi del nanaša na „podrobnejšo ureditev odstopa od pogodbe“. Ti pojmi so enaki pojmom, uporabljenim v skupnem stališču Sveta, na katerega se sklicuje nemška vlada.

39 Ta terminologija jasno izraža, da je primer iz petnajste uvodne izjave omejen na primer odstopa od pogodbe, ki ga določa člen 3(5) Direktive, v katerem mora prodajalec v skladu z načelom vzajemne povrnitve prejetih koristi potrošniku vrniti kupnino blaga. V nasprotju z navedbami nemške vlade se petnajste uvodne izjave ne sme razlagati kot splošno načelo, ki državam članicam omogoča, da v vseh primerih po svoji izbiri, vključno s primerom, ko se zahteva zamenjava na podlagi člena 3(3) Direktive, upoštevajo potrošnikovo uporabo blaga z napako.

40 Na drugi strani je treba glede trditve nemške vlade, da bi dejstvo, da ima potrošnik pravico do zamenjave blaga z napako z novim blagom, ne da bi za to moral plačati finančno nadomestilo, pomenilo neupravičeno obogatitev, poudariti, da člen 3(1) Direktive prodajalcu nalaga odgovornost v razmerju do potrošnika za vsako neskladnost s pogodbo, ki obstaja v času dobave blaga.

41 Če je prodajalec dobavil blago z napako, ni pravilno izvršil obveznosti, h kateri se je zavezal s prodajno pogodbo, in mora torej trpeti posledice nepravilne izvršitve pogodbe. Potrošnik, ki je plačal prodajno ceno in je torej pravilno izvršil svojo

pogodbeno obveznost, s prejetjem novega blaga, s katerim se zamenja blago z napako, ni neupravičeno obogaten. Potrošnik zgolj z zamudo prejme blago v skladu z določbami pogodbe, kot bi ga bil moral prejeti že na začetku.

42 Sicer pa so finančni interesi prodajalca varovani z zastaralnim rokom dveh let, določenim v členu 5(1) Direktive, in z možnostjo, ki jo ima po členu 3(3), drugi pododstavek, Direktive, da odkloni zamenjavo blaga, če bi se tako sredstvo pokazalo za nesorazmerno, ker bi mu povzročilo nesorazmerne stroške.

43 Glede na celotno zgoraj navedeno presojo je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3 Direktive razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki prodajalcu omogoča, da v primeru, ko je prodal blago, ki ni v skladu s pogodbo, od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo tega blaga do njegove zamenjave z novim blagom.

Stroški

44 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 3 Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o nekaterih vidikih prodaje potrošniškega blaga in z njim povezanih garancij je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki prodajalcu omogoča, da v primeru, ko je prodal blago, ki ni v skladu s pogodbo, od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo tega blaga do njegove zamenjave z novim blagom.

Podpisi